

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**
DIREKTORAT ZA KMETIJSTVO

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 478 90 00

F: 01 478 90 21

E: gp.mkgp@gov.si

www.mkgp.gov.si

EKOICI - eko civilna iniciativa Slovenije

Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4

SI-3310 Žalec

ekoci.si@gmail.com

Številka: 900-67/2022/9

Datum: 14. 11. 2022

Zadeva: Pobude in vprašanja iz posveta o prehranski varnosti

Zveza: *Vaša elektronska pošta, z dne 16.10. 2022*

Spoštovani,

na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP) smo 16. 10. 2022 prejeli vaše elektronsko sporočilo v zvezi s pobudami in vprašanji iz posveta o prehranski varnosti.

V nadaljevanju vam pošiljamo odgovore na vaša vprašanja, ki smo jih pripravili v sodelovanju z Upravo RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju: UVHVVR).

Pobude in vprašanja EKOICI in odgovori:

1. SEMENA. Brez semen ni hrane.

Pobuda iz posveta je, da država poskrbi za zalogo semen v državnih rezervah in zadostno založenost s hrano za ljudi in krmil za živali.

Ključno vprašanje – kdaj boste na MKGP podali zahtevo na MGRT – blagovne rezerve - za uvrstitev semen v državne rezerve? Kolikor nam je poznano v državnih rezervah ni niti enega semena, (v prejšnjih, starih časih so semena bila sestavni del blagovnih rezerv. Pobudo za uvrstitev na seznam blagovnih rezerv pa naj bi dal MKGP. Podnebne in tržne razmere pa kažejo nato, da bodo težave s pridobitvijo semen v prihodnosti?

a) Ali bodo za drugo leto zagotovljena semena za setev - kako jih boste zagotovili - bodo semena tudi že za drugo leto v državnih rezervah?

ODG MKGP:

Letošnji podatki o pridelavi uradno potrjenega semenskega materiala, ki jih zbira UVHVVR, kažejo, da so se Slovenska podjetja in posamezni pridelovalci semen na morebitne težave v preskrbi s semeni odzvali s povečanim obsegom semenske pridelave (za skoraj 10 %, s 1.187 ha v letu 2021 na 1.302 ha v letu 2022). Več kot tretjina vseh površin (484 ha) je bila namenjena pridelavi semena pšenice. Obseg pridelave semenske pšenice se je tako v letu 2022 povečal celo za 25 %.

Razen semena določenih krmnih rastlin in oljnic (inkarnatka, mnogocvetna ljuljka, krmna ogrščica, oljna repica) v Sloveniji drugih semen in semenskega krompirja ne pridelamo dovolj.

Vendar je treba upoštevati, da je slovenski trg s semeni del skupnega trga EU, na katerem po nam znanih podatkih semena zaenkrat ne primanjkuje. EU namreč velike količine semena uvozi iz tretjih držav, vendar le iz tistih, ki jim je EU priznala t.i. ekvivalenco (da je seme, pridelano v tretji državi, enakovredno semenu, pridelanemu v EU). Vojna v Ukrajini po naših ocenah ne bo imela večjega vpliva na trg s semeni v EU. Do leta 2021 namreč države EU nismo mogle uvažati semena iz Ukrajine, saj je bila Ukrajini ekvivalenca priznana šele konec leta 2020.

Glede na dosedanjo stabilno preskrbo s semenom v EU, veljavni Petletni program oblikovanja državnih blagovnih rezerv za obdobje 2019 - 2023 ni predvideval oblikovanja zaloga semena. Ker pa se to programsko obdobje MGRT, na pobudo MKGP, v okviru priprave programa za novo programsko obdobje preučuje tudi potrebe in možnosti za vnovično vključitev določenih količin in vrst semena za kmetijsko proizvodnjo.

b) Katera avtohtona semena bodo dodatno žlahtnjena sedaj, ko je Ptujski semenarski center v državni lasti in dostopna za trg? Mnenje, da za avtohtona semena ni zanimanja ne zdrži, saj se do sedaj Ministrstvo ni potrudilo, da bi kmetovalce spodbudilo, da naj sejejo domača slovenska semena, ki so prilagojena okolju in potrebujejo manj FFS. Kljub odkupljenim semenarskem centru v Ptujju ni strategije ali javnosti ni poznana kako in kje bodo Slovenci lahko kako kupili več slovenskih semen

c) Kaj bo Ministrstvo naredilo, da bo čim več slovenskih semen iz genske banke žlahtnjeno in dostopno kmetovalcem in vrtničarjem za trg?

ODG MKGP za b) in d):

V okviru razširitve programov javnih služb v rastlinski proizvodnji v povezavi s prenosom SPC Ptuj v upravljanje na KIS poteka tudi oblikovanje razširitve javnih programov žlahtnjenja, predvidoma na področju stročnic in žita.

MKGP bo nadaljevalo s financiranjem dejavnosti rastlinske genske banke, ki skrbi za ohranjanja slovenskih rastlinskih genskih virov in javnih žlahtniteljskih programov, ki so namenjeni trajnostni rabi teh virov. Da bi zagotavljali večji obseg lokalnih sort na trgu in v pridelavi na kmetijskih gospodarstvih pa bo potrebno intenzivnejše sodelovanje in povezovanje vzdolž verige od žlahtniteljev do vzdrževalcev sort, semenarskih hiš in kmetovalcev. MKGP podpira setev lokalnih sort v okviru ukrepov KOPOP, kar se bo nadaljevalo tudi v okviru intervencij Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023-2027 za Slovenijo (v nadaljevanju: SN SKP 2023-2027), in sicer kmetovalcem za setev lokalnih sort, predvidene pa so tudi podpore vzdrževalcem lokalnih sort.

d) Udeleženci posveta so izrazili željo, da se organizira vsaj eno prodajno mesto v Sloveniji, kjer so na voljo vsa avtohtona semena - ali boste zagotovili pogoje v okviru Kisa - ali na drug način?

ODG MKGP:

Kljub podporam za pridelavo in uporabo semena lokalnih sort v okviru KOPOP se soočamo s težavami, ker lokalnih sort na trgu ni dovolj, saj se zasebni žlahtnitelji, vzdrževalci in pridelovalci semenskega materiala lokalnih sort, ki so upravičene do teh podpor, soočajo z različnimi ovirami – majhen trg, nestabilno povpraševanje, visoki pridelovalni stroški ipd. Na KIS-u sicer pridelujejo in prodajajo seme slovenskih sort trav, detelj, žit in krompirja ter kakovostna krušna in krmna žita ter druge sorte trav in detelj, primernih za slovenska polja. To je njihova tržana dejavnost, ki jo v prihodnje nameravamo okrepiti.

e) Zakaj se ne vzpodbudi trgovine Zadrugne zveze Slovenije, ki imajo preko 300 trgovin da ponujajo prvenstveno slovenska semena in izdelke svojih kooperantovi jih v veliko trgovinah nimajo?

ODG MKGP:

Trgovine, ki delujejo v okviru zadrug, ki so združene v Zadrugno zvezo Slovenije so samostojni gospodarski subjekti, ki delujejo po tržnih načelih. Država nima instrumentov, s katerimi bi lahko vplivala na njihovo poslovanje ali ponudbo. Predlagamo, da se s tem vprašanjem obrnete na Zadrugno zvezo Slovenije in jim predlagate ponudbo slovenskih semen.

f) *Ali že ima MKGP seznam alternativnih poljščin prilagojenih na podnebne spremembe, ki bi uspevale v našem okolju in kako boste vzpodbudili kmete, da jih sejejo ne samo koruzo – problem suša*

ODG MKGP:

Zavedati se je potrebno, da trenutno neke alternativne poljščine, ki bi nadomestile žita in koruzo niso na voljo. Pri žitih se je glede na izkušnje z sušo v letošnjem letu in preteklih sušah na osnovi izkušenj pridelovalcev in svetovalne službe ugotovilo, da so za setev primernejše zgodnje sorte žit in koruze. V Sloveniji se koruza res prideluje v precej velikem obsegu za pridelavo krme za živali. Ob tem se je potrebno zavedati, da je v Sloveniji še vedno ena najpomembnejših panog kmetijstva prireja govejega mesa in mleka. V preteklosti se je že opravilo nekaj poskusov glede zamenjave koruze s sirkom, ki je na sušo bolj odporen. Problem setve koruze se v sušnih obdobjih v Sloveniji pojavlja predvsem na prodnatih lažjih tleh. V letošnjem letu na takih tleh (cca 7000 ha) praktično ni bilo pridelka. Zadevni problem je mogoče rešiti tudi z uporabo namakalnih sistemov.

Za obstoj in razvoj kmetijstva je zelo pomembno znanje, saj Slovenija potrebuje tehnološko napredno in konkurenčno kmetijstvo.

V okviru programov javnih služb strokovnih nalog v kmetijski proizvodnji (poljedelstvo, vrtnarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo), ki jih financira ministrstvo, se izvajajo tudi naloge žlahtnjenja in selekcije.

V poljedelstvu poteka žlahtnjenje krompirja, ajde in krmnih rastlin, v vrtnarstvu žlahtnjenje zelja ter visokega in nizkega fižola, v sadjarstvu selekcija oreha in kostanja, v vinogradništvu pa selekcija vinske trte.

Cilji programov so vzgoja novih sort odlične kakovosti, z velikim pridelkom in bolj odpornih proti biotskemu stresu (glivične, virusne in bakterijske okužbe), ter vzgoja novih sort odpornih proti biotskemu (glivične, virusne in bakterijske okužbe) in abiotskemu stresu (suša, pozeba).

Z vidika prenosa znanja se objavljajo rezultati strokovnih nalog in različna tehnološka priporočila za uporabnike, izobraževalne in svetovalne ustanove, za svetovalce pri KGZS-JSKS, na spletnih straneh javnih služb.

Za uspešen prenos znanja do uporabnikov se strokovnjaki zaposleni v JSKS redno usposabljujejo. Cilj izobraževanja je nadgradnja strokovnega znanja svetovalcev, ter prenos novosti do kmetovalcev in drugih prebivalcev podeželja. Pri pripravi programa JSKS sodeluje s strokovnimi inštitucijami s področja kmetijstva, živilstva in drugih strokovnih področij.

Znanje, kreativnost, inovativnost, podjetništvo in povezovanje morajo postati gonilo napredka slovenske pridelave in predelave hrane ter podeželskega prostora.

Tudi Fakultete v svojem osnovnem poslanstvu izobraževanja prihodnjih generacij strokovnjakov sledijo sodobnim trendom razvoja. Na raziskovalnem področju Fakultete rešujejo izzive današnjega časa, še v večji meri pa tlakujejo razvoj prihodnosti.

g) Zakaj na uvoženih semenih v diskontnih in nekaterih drugih semenih na embalaži ni potrebnih označb o vrsti, označbi F1, F2, deklaracijah v slovenskem jeziku ipd. Ali obstaja podatek koliko inšpekcijskih nadzorov na prodajnih mestih tujih verig, ki prodajajo semena je bilo izvedenih? Poznano nam je, da so naši pridelovalci semen pod strogim nadzorom, skrbi pa nas nadzor nad uvoženimi semeni.

ODG UVHVVR:

Seme mora biti na trgu zapakirano in označeno, kot zahtevajo slovenski in EU predpisi, ki urejajo pridelavo z namenom trženja in trženje semenskega materiala kmetijskih rastlin. Seme označi podjetje ali posameznik, ki ga zapakira in prvič da na trg (dobavitelj); dobavitelj je lahko iz Slovenije ali druge države članice EU. Seme se označi s predpisano etiketo, ki jo za uradno potrjeno /certificirano/ seme izda certifikacijski organ (=uradna etiketa), za standardno seme pa

dobavitelj (= etiketa dobavitelja). Za uradno etiketo in za etiketo dobavitelja sta predpisani barva in velikost etikete ter podatki, ki se obvezno navedejo na etiketi.

V skladu s predpisi so lahko majhna pakirana semena zelenjadnic označena tako, da se **predpisani podatki natisnejo neposredno na embalažo** in jih ni treba označiti s posebno etiketo. Predpisani podatki se navedejo na posebni etiketi dobavitelja ali pa se odtisnejo neposredno na pakiranje. Če se podatki odtisnejo neposredno na embalažo, zahteve glede barve etikete ne veljajo, prav tako ni pomembno, kje se posamezni podatek odtisne. Če dobavitelj želi, so lahko podatki, ki se z leti ne spreminjajo, na embalažo odtisnjeni vnaprej. Pomembno je, so odtisnjeni vsi zahtevani podatki npr. za etiketo dobavitelja za standardno seme in za majhno EU pakiranje seme zelenjadnic; in sicer:

- a) »Pravila in standardi EU«;
- b) ime in naslov dobavitelja, odgovornega za označevanje, ali njegova identifikacijska številka (če je dobavitelj iz Slovenije, se navede registrska številka, ki jo dobavitelju dodeli UVHVVR ob vpisu v register dobaviteljev);
- c) tržno leto zapečatenja ali zadnje analize kakovosti; navede se lahko konec tržnega leta (tržno leto traja od 1. julija tekočega leta do 30. junija naslednjega leta);
- č) ime vrste, vsaj v latinici;
- d) ime sorte, vsaj v latinici (pomembno je, da se navede ime, s katerim je sorta vpisana v Skupni katalog sort zelenjadnic);
- e) kategorija; v primeru majhnega EU pakiranja se lahko certificirano seme označi s črko »C«, standardno seme pa s črkama »ST« (v jeziku države članice, iz katere je dobavitelj);
- f) referenčna številka partije, ki:
  - jo za kategorijo standardno seme navede dobavitelj, odgovoren za označevanje,
  - v primeru certificiranega semena v majhnem EU pakiranju omogoča identifikacijo uradno potrjene partije;
- g) deklarirana neto ali bruto masa semena ali število semen v pakiranju, razen v primeru majhnega pakiranja z maso semena do 500 gramov.

Predpisani podatki se navedejo vsaj v enem od uradnih jezikov EU (v jeziku države članice, iz katere je dobavitelj, ki je odgovoren za pakiranje in označevanje).

Če se podatki odtisnejo neposredno na embalažo, zahteve glede barve etikete ne veljajo, prav tako ni pomembno, kje se posamezni podatek odtisne. Če dobavitelj želi, so lahko podatki, ki se z leti ne spreminjajo, na embalažo odtisnjeni vnaprej. Pomembno je, so na pakiranju odtisnjeni vsi zahtevani podatki.

Oznake kot so F1, F2, ... niso obvezni podatki in jih na etiketi ni treba navajati, lahko pa jih dobavitelj navede, če tako želi in če tako navajanje ni v nasprotju z drugo veljavno zakonodajo, vendar morajo biti ti podatki ločeni od predpisanih podatkov za etiketo. Največkrat dobavitelji dodatno navedejo rok »uporabnosti« semena, kalivost semena,.....

Vendar pa je treba opozoriti, da mora:

- a) biti tretirano seme dodatno označeno v skladu s predpisi, ki urejajo dajanje fitofarmaceutskih sredstev v promet;
- b) ekološko pridelano seme izpolnjevati tudi zahteve za tako seme in biti dodatno označeno v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo.

h) Zakaj Ministrstvo ne uvede višjih subvencij za semenarstvo, da bi se povečala pridelava slovenskih semen? Ali je v načrtu izobraževanje – vsaj NPK semenar ali pospeševanje semenarstva iz strani KGZS?

ODG MKGP:

Glede načrta izobraževanja NPK semenar ali pospeševanje semenarstva pojasnjujemo, da je odločanje o opredelitvi posamezne vrste NPK v pristojnosti CPI (Center za poklicno izobraževanje), KGZS pa le izvaja izobraževanja za določene NPK. NPK, ki so navedeni v vprašanju niso navedeni v katalogu, v kolikor pa je izkazana potreba na terenu in izkazana zaposljivost kandidatov s tovrstnimi znanji predlagamo, da se predloži na CPI pobuda z ustreznimi utemeljivimi za opredelitev novega standarda z ustreznim katalogom znanj. Izpostavljamo pa, da

so znanja s področja semenarstva in razmnoževanja rastlin vključena v že obstoječe kataloge znanj pri NPK s spodročja kmetijstva in hortikulture.

Bistvena naloga neposrednih plačil je zagotavljanje pravične dohodkovne podpore kmetom, kjer se plačila izvajajo na upravičen hektar oz. v primeru proizvodno vezanih plačil se izvaja plačilo tudi npr. na posamezno žival. S SN SKP 2023-2027 se z izvajanjem intervencije za trajnostnost podpira vsa kmetijska zemljišča, ki so v stanju primernem za pridelavo ali pašo, brez pripravljanih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev. Pri tej intervenciji se plačilo ne razlikuje glede na rabo kmetijskega zemljišča ampak je enotno plačilo za vse vrste rab. Hkrati pa se del neposrednih plačil I. stebra z okrepljeno pogojenostjo ter novo shemo za okolje in podnebje (t.i. SOPO) usmerja v spodbujanje prevzemanja bolj trajnostnih kmetijskih praks. S SOPO se spodbujajo različne kmetijske prakse na trajnem travinju, njivah ter trajnih nasadih. Z vezano dohodkovno podporo se podpira sektorje, ki so v težavah. Po ekonomskih izračunih so v Sloveniji v težavah sektorji reje govedi, pridelava mleka v gorskih območjih, reja drobnice, krave dojlje in beljakovinske rastline.

Podpore naložbam v semenarsko proizvodnjo se bodo izvajale preko več intervencij. Njapomembnejša je intervencija IRP02 Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev. Poleg tega pa bodo podprle tudi naložbe preko drugih intervencij, kot so intervencija za kolektivne naložbe za skupno pripravo blaga na trg, intervencije za razvoj ekoloških kmetij, intervencije za izgradnje in prenove namakalnih sistemov ter intervencija za nakup mehanizacije in opreme za optimalno rabo hranil in FFS. Osnovna stopnje podpore v osnovna sredstva bo 30 % upravičenih stroškov naložbe, ki se lahko poveča do 50 % za naložbe v območjih z omejenim dejavniki in za mlade kmeti. V programskem obdobju SN lahko kmetija prejme do 800.000 EUR podproe v obliki nepovratnih sredstev.

V okviru SN SKP 2023-2027 se bo izvaja tudi intervencija IRP26 LEADER, katere cilj je skozi potrjene LAS in strategije lokalnega razvoja (SLR) za programsko obdobje 2023-2027 spodbujati zaposlovanje, rast, socialno vključenost in lokalni razvoj na podeželskih območjih, in prispevati k ostalim specifičnim ciljem strateškega načrta.

V okviru intervencije LEADER se načrtuje operacije, ki imajo širši pomen za območje LAS ter večjo dodano vrednost za območje in prebivalce območja ter lokalni razvoj (v primeru manjših investicij le kot rezultat operacije z večjo dodano vrednostjo za območje).

Projekti s področja semenarstva se znotraj ukrepa M19 LEADER izvajajo že v tem programskem obdobju, v kolikor je vsebina projekta skladna s cilji in potrebami, ki so opredeljeni v strategiji lokalnega razvoja, ki jo je pripravila lokalna akcijska skupina. Kot primer navajamo LAS Gorenjska košarica, s projektoma *Semenjalnica* in *Seme preteklosti je seme prihodnosti*. Prav tako je bil na 6. javnem razpisu za podukrep 19.3 Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine odobren projekt *Veriga ekosemen*, v katerem sodelujejo LAS Dolenjska in Bela krajina, LAS Gorenjska košarica ter Zveza ekoloških proizvajalcev Severne Makedonije. Projekt s podpiranjem ekološke pridelave ter strokovno podporo pridelovalcem ekoloških semen omogoča prehod k trajnostnemu sistemu pridelave in predelave hrane v EU, ki bo zagotovil prehransko varnost in dostop do zdrave hrane, pridelane na zdravem planetu.

2. SAMOOSKRBA. Koliko odstotkov smo lahko v primeru motenj na trgu - brez uvoza samooskrbni? Koliko % smo res samooskrbni na področju samooskrbe s perutnino, jajci, govedino, mlekom - če izvzamete iz izračuna uvoz hrane za krmljenje živali in uvoz mladih živali za nadaljnjo vzrejo? Koliko smo samooskrbni z žitaricami, poljščinami in zelenjavo. če izvzamemo uvoz semen?

a) Za koliko mesecev imamo žitaric v državnih rezervah?

ODG MKGP:

Obstoječe zaloge pšenice v skladiščih Zavoda RS za blagovne rezerve zadoščajo večmesečni preskrbi Slovenije.

Zaradi odprtega transporta pšenice iz Ukrajine se je tveganje pomanjkanja na trgu zmanjšalo in s tem pritisk na prehransko varnost v tem segmentu.

Vlada pozorno spremlja stanje na različnih področjih. Sedaj Vlada pripravlja spremembo petletnega programa za povečanje blagovnih rezerv za koruzo za krmo in sladkor (30 tisoč t koruze za zrnje in 3,8 tisoč ton sladkorja).

Podatki glede uvoza in izvoza navadne pšenice

Uvoz pšenice – količina (t)

država	*2021	2020
MADŽARSKA	55.743,9	63.4798
HRVAŠKA	29.043,3	12.0914
AVSTRIJA	8.387,2	9.304
ITALIJA	44,1	223
Skupaj	95.408,5	87.412

Vir: SURS

* podatki so začasni

Izvoz pšenice – količina (t)

država	*2021	2020
ITALIJA	78.733,2	63.579
AVSTRIJA	6.086,9	4.957
HRVAŠKA	3.939,3	847
Skupaj	94.731,8	71.6357

Vir: SURS

Slovenija je v letu 2020 dosegla 57 % samooskrbo s pšenico. Večino pšenice Slovenija uvozi iz Madžarske in Hrvaške. Glavni razlog je bližina, kar pomeni manjše stroške transporta, pa tudi cene pšenice so v Madžarski in Hrvaški običajno med najnižjimi v EU.

Slovenija pa pšenico tudi izvažata. Večino pšenice Slovenija izvozi v Italijo. Glavni razlog je zopet bližina trga in ugodne cene pšenice v Italiji, običajno so med najvišjimi v EU. Naši pridelovalci pšenice pri izvozu pšenice v Italijo izkoristijo prednost nižjih stroškov transporta v primerjavi z ostalimi članicami EU.

Trgovanje med sosednjimi državami s kmetijskimi pridelki je povsem normalna praksa. Prav tako je delovanje trga odvisno od konkurenčnih prednosti in pomanjkljivosti posameznih akterjev na trgu.

b) Koliko slovenskega žita je odkupilo letos država?

ODG MKGP:

Trenutne zaostrene razmere na trgu, vezane na Rusko – Ukrajinsko krizo (višje cen energentov in repromateriala) so povzročile strmo rast cen ključnih kmetijskih proizvodov. V izogib morebitnim težavam oskrbe državljanov in državljanov Republike Slovenije z osnovnimi živili zaradi Ukrajinske vojne je Vlada RS sprejela sklep o spremembi Petletnega programa oblikovanja državnih blagovnih rezerv z namenom, da se povečajo zaloga pšenice v blagovnih rezervah za 40.000 ton. Na osnovi te spremembe je Zavod RS za blagovne rezerve na portalu javnih naročil dne 19. 7. 2022 objavil razpis za razširjen odkup 40 tisoč ton pšenice letine 2022 za človeško prehrano in pozval vse potencialne ponudnike, da oddajo ponudbo (nakup do 14.000 ton pšenice letine 2022 primerne za človeško prehrano in do 26.000 ton pšenice letine 2022 primerne za človeško prehrano z obveznostjo skladiščenja na območju Republike Slovenije). Odpiranje ponudb je bilo 16. 8. 2022 ob 12. uri na katero je prispela ena ponudba. Edina ponudba, ki jo je Zavod za blagovne rezerve RS prejel za razširjen odkup 40.000 ton pšenice letine 2022 za človeško prehrano, je nedopustna, saj ponudnik ni predložil finančnega zavarovanja za resnost ponudbe, kar je bila obvezna zahteva, zavod tako naročila ni oddal. Odločitev o časovnici morebitne ponovitve razširjenega odkupa pšenice na Zavodu še niso sprejeli.

Ocenjujemo, da so kmetje pšenico prodali drugim kupcem po njim zadovoljivi ceni in zato niso imeli interesa za prodajo na državnem razpisu. To je lahko spodbudna informacija za žitno verigo.

c) *Samooskrba na domačijah in vrtičkih. Kakšno je trenutno stanje implementacij EU uredbe o registraciji kokoši pri nekmetih? Ali je upoštevana pobuda izvzetja in registracije do 50 kokosi o.z do 100 še ostalih živali, kunci, race ipd..)Je upoštevan tudi širši vidik - kulturna dediščina in tradicija ter pravica do svobodne pridelave hrane za samooskrbo?*

ODG MKGP:

Letni pregledi gospodarstev se izvajajo na podlagi šestega odstavka 6. člena Zakona o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 93/05, 90/12 – ZdZPVHVVR, 23/13 – ZZZiv-C, 40/14 – ZIN-B in 22/18) in v skladu s Pravilnikom o izvajanju rednih uradnih veterinarskih pregledov na gospodarstvih (Uradni list RS, št. 23/06 in 57/08). Veterinarski pregledi obsegajo pregled podatkov o obratu, kategoriji in številu živali v obratu, dnevnik veterinarskih posegov, register živali in predpisane označitve živali, izpolnjevanja zahtev za zaščito rejnih živali in zdravstvenega stanja živali v obratu. Namen pregledov je predvsem ohranjanje ustreznega zdravstvenega stanja živali v Sloveniji, kot tudi izboljšanje dobrobiti živali.

Vsebina letnega pregleda in nabor gospodarstev se prilagaja glede na spremembe situacije na posameznem področju (npr. poudarek na zaščiti živali, porabi protimikrobnih zdravil, biovarnosti,...) ali novih zahtev, ki izhajajo iz zakonodaje. Glede na to, da zahteve glede registracije obratov s perutnino izhajajo iz nove zakonodaje na področju zdravja živali, so v letošnjem letu pregledi usmerjeni tudi na pregled in popis obratov s perutnino, ki bo služil kot pomoč za vzpostavitev bodočega registra perutnine.

Uredba (EU) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o prenosljivih boleznih živali in o spremembi ter razveljavitvi določenih aktov na področju zdravja živali (UL L 84, 31. 3. 2016) (Pravila o zdravju živali) je začela veljati 21. aprila 2021. Ta krovna uredba določa pravila glede obveznosti registracije, hkrati pa daje možnost, da lahko države članice odobrijo odstopanja od te obveze v skladu s pogoji, določenimi z Izvedbeno uredbo Komisije o (EU) 2022/1345 o določitvi pravil za uporabo Uredbe (EU) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o prenosljivih boleznih živali in o spremembi ter razveljavitvi določenih aktov na področju zdravja živali (UL L 202, 2. 8. 2022), ki je začela veljati konec avgusta.

V pripravi je uredba za njeno izvajanje, s katero bomo določili mejo glede števila določenih vrst živali v obratu, za katere registracija ne bo obvezna. Uredba je še v usklajevanju.

ODG UVHVVR:

Predlog Uredbe o izvajanju uredbe EU (Izvedbena uredba Komisije (EU) o določitvi pravil za uporabo Uredbe (EU) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta glede registracije in odobritve obratov, ki gojijo kopenske živali ter odvzemajo, pridobivajo, pripravljajo ali shranjujejo zarodni material) je v usklajevanju. Še enkrat bi radi opozorili na namen in pomen registracije, ki v nobenem primeru ne omejuje reje perutnine. Podatki o lokacijah in številu perutnine nam močno olajšajo ukrepanje ob pojavu bolezni, saj se glede na gostoto obratov in živali na določenem območju določijo ukrepi, potrebni za preprečevanje nadaljnjega širjenja ter nadzor in izkoreninjenje bolezni. Prav tako so ti podatki potrebni za časovno opredelitev izvajanja ukrepov. Vsekakor obveznost za registracijo obratov ne vpliva na kulturno dediščino in tradicijo ter pravico do svobodne pridelave hrane za samooskrbo, ker nikakor ne prepoveduje reje živali.

d) *Koliko % samooskrbe naj bi po oceni MKGP pokrivala samooskrba z jajci na domačijah – torej pri neregistriranim nekmetih?*

ODG MKGP:

Na MKGP ne vodimo teh podatkov.

e) *Kakšne ukrepe bo MKGP Izvedlo za povečanje družinske samooskrbe?*

ODG MKGP:

Na ministrstvu se zavedamo pomena družinskih kmetij, kjer je pretežni del kmetijske pridelave namenjen lastni porabi. Zato se je pri pripravi SN SKP 2023-2027 namenilo posebno pozornost tudi majhnim kmetijam. Krovna usmeritev SN SKP 2023-2027 je v kontekstu prehranske in energetske draginje ter podnebnih in okoljskih izzivov zagotoviti trajnostno pridelavo hrane na

celotnem območju države in povečati samooskrbo, pri čemer so pomembna vsa območja in vsa kmetijska gospodarstva, ne glede na velikost, usmeritev ali tržno usmerjenost.

Pomoč za majhne kmetije se bo posebej zasledovala skozi več specifičnih ciljev. Ključni cilj je specifični cilj dva, »krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti«, kjer se predvideva vključitev intervencije za majhne razvojne kmetije, s katero se bo majhnim kmetijam omogočilo zlasti vlaganja v povečanje proizvodnega obsega, zvišanje dodane vrednosti kmetijskih proizvodov, investicije v diverzifikacijo dohodka na kmetiji ter doseganje večje tržne usmerjenosti in povečanje njihove prisotnosti na trgu.

Majhne kmetije se bodo tako lahko prilagodile v smeri učinkovitejše kmetijske proizvodnje ali se preusmerile v proizvodnjo, katere rezultat so proizvodi z višjo dodano vrednostjo, s čimer bodo dosegle večjo konkurenčnost in večjo ekonomsko uspešnost. Na podoben način pa bomo spodbujali tudi naložbe majhnih kmetij, ki bodo namenjene prilagajanju na podnebne spremembe pri trajnih nasadih, prilagoditev majhnih kmetij izvajanju nadstandardnih zahtev na področju dobrobiti živali, ipd.

V okviru strateškega načrta se znotraj naložbenih ukrepov načrtujeta posebni podintervenciji za majhne kmetije v sklopu intervencije IRP02 Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev in IRP35 Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih proizvodov za dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacij. Glavni pogoj za prijavo na javni razpis bo standardni prihodek kmetije, in sicer od 4.000 EUR do 12.000 EUR. V okviru podintervencije bodo imele male kmetije rezervirana posebna razvojna sredstva, ki bodo dostopna pod enostavnejšimi pogoji in obveznostmi. Male kmetije bodo deležne do 60.000 EUR nepovratnih sredstev za naložbe v primarno kmetijsko proizvodno, predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov.

Prav tako bo podpora namenjena majhnim kmetijam v okviru intervencije IRP25 Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti, vključno z biogospodarstvom in v ohranjanje kulturne dediščine in sicer za vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji in s tem diverzifikacijo dohodka na kmetiji.

V okviru neposrednih plačil so do intervencije osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost (gre za intervencijo za katero je namenjen največji delež sredstev neposrednih plačil, in sicer 63,2% ovojnice za neposredna plačila na letni ravni), upravičena vsa KMG, ki izpolnijo pogoj vstopnega pragu, ki je 1 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), pogoj aktivnega kmeta in ki bodo izvajala kmetijsko dejavnost.

V tem obdobju (2015-2022) se dohodkovna podpora za trajnostnost imenuje osnovno plačilo oz. t.i. plačilne pravice, ki se z letom 2023 ukinjajo in se uvaja enotno plačilo na hektar za vse upravičene površine, (ocena vrednosti ob 450.000 ha KZU je cca 184 EUR/Ha). Analize kažejo, da bo ukinitev plačilnih pravic doprinesla k prerazporeditvi sredstev osnovnega plačila na manjša KMG.

Glede izpolnjevanja pogoja aktivnega kmeta, ki je eden izmed pogojev za prejem osnovnega plačila, ga bodo manjše kmetije v velikih primerih avtomatsko izpolnile, ker se do 5.000 EUR prejetih neposrednih plačil na KMG v preteklem letu, smatra, da so vsi kmetje aktivni kmetje. Nad tem pragom pa ima upravičenec še vedno možnost dokazovanja aktivnosti na podlagi 6 meril.

V okviru neposrednih plačil se bo izvajala tudi intervencija dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost, ki se bo izplačalo za oziroma do "prvih" 8,2 hektarjev na posamezni kmetiji. To plačilo bodo prejela vsa KMG za prvih 8,2 ha kmetijskega gospodarstva, torej tudi manjša KMG (npr. KMG s 3 ha bo prejelo dodatno prerazporeditveno plačilo za 3 ha). Ocena vrednosti na hektar je cca. 27 EUR/ha.

Nadalje bodo tudi manjše kmetije v okviru neposrednih plačil lahko, če bodo izpolnila dodatne pogoje pri posamezni intervenciji, deležna dohodkovne podpore za mlade kmete in podpore za vezano dohodkovno podporo. Sodelovala pa bodo lahko tudi v intervenciji SOPO (Shema za podnebje in okolje), kjer je predvidenih 11 shem. Tudi za vse te intervencije je pogoj izpolnjevanja aktivnega kmeta in vstopni prag 1 ha (z izjemo vsaj 100 EUR neposrednih plačil za kmetijsko

gospodarstvo, ki bodo sodelovala pri vezani dohodkovni podpori za živali brez ali z manj kmetijskih zemljišč).

Manjše kmetije bodo lahko deležne tudi OMD plačil, kjer je vstopni prag enak kot za neposredna plačila in znaša 1 ha KZU, prav tako pa je pogoj tudi izpolnjevanje aktivnega kmeta, ki ga bodo v večini primerov manjše kmetije avtomatsko izpolnile, ker ne bodo presegle praga 5.000 EUR neposrednih plačil v preteklem letu.

f) Kakšna Je ocena MKGP koliko % dosega vrtničarska samooskrba z zelenjavo v Sloveniji? Ali je za zagotavljanje večje prehranske varnosti prevedeno tudi lažji odkup hrane vrtničarjev in znižanje praga za definicijo kmetije znižana. Kakšna Je ocena MKGP koliko % dosega vrtničarska samooskrba z zelenjavo v Sloveniji.

ODG MKGP:

MKGP ne razpolaga s podatki o vrtničarstvu v Sloveniji, saj vrtničarji niso vpisani v register kmetijskih gospodarstev. V letu 2021 je Statistični urad Republike Slovenije objavil podatek, da je v letu 2020 na svojem vrtu pridelovalo zelenjavo za lastno porabo skoraj 60 % gospodinjstev v Sloveniji.

g) Udeleženec posveta predlaga vajo » Nič nas ne sme presenetiti - prehranska kriza« (morda za en teden) Tako da bi lahko v miru pripravili scenarije kaj se zgodi, če pride do resnične prehranske krize. Analiza naj bi pomagala pripraviti zadovoljive ukrepe za čas, ki morda pride. Kaj menite o predlogu?

ODG MKGP:

Predlog za vajo » Nič nas ne sme presenetiti - prehranska kriza« je zanimiv. Ne predstavljamo si sicer v kakšni obliki bi lahko taka vaja potekala. Dejstvo je da je Slovenija nezo uvoznica hrane in da smo na nekaterih trgih odvisni od uvoza. Menimo, da je preskrba s hrano v Sloveniji ustrezna.

h) Udeleženca zanima ali so v Sloveniji opravljene raziskave, ki so jih opravili neodvisni strokovnjaki o številu živil na slovenskih policah, ki vsebujejo GSO ter o količini krme, ki vsebuje GSO.

ODG UVHVVR:

Takšne raziskave, kolikor je nam znano, v Sloveniji niso bile opravljene.

Pristojni organi v Sloveniji redno spremljamo izdelke, ki bi lahko vsebovali GSO. Vsako leto poleg rednega inšpekcijskega nadzora izvedemo več monitoringov (semena, rastline / pridelki, živila in krma), hkrati pa ves čas izvajamo izredni nadzor nad uvozom riža in riževih izdelkov s poreklom iz Kitajske.

Pri nadzoru krme ugotovljamo, da se na slovenskem trgu pojavlja predvsem GS soja v krmi in sicer v obliki sojinih tropin. Občasno se v sledih, v krmi, pojavlja še dovoljena GS kuzuza. Drugi GSO niso prisotni. Taka krma je po naših ugotovitvah ustrezno označena, kar kupcem omogoča svobodno izbiro. Zaradi povečevanja deleža ekoloških rej in rej, ki pridelujejo po shemi "brez GSO" ocenjujemo, da se delež uvožene krme, ki vsebuje GSO manjša. GS kuzuze, ogrščice in ostalih GSO v krmi, v večletnih monitoringih nismo zaznali.

S podatki o količini krme, ki vsebuje GSO ne razpolagamo.

Po naših informacijah na slovenskem, prav tako pa tudi na EU tržišču, ni GS živil. Kupci takšnim živilom niso naklonjeni, po njih ne povprašujejo zato jih trgovci ne ponujajo. V letnih monitoringih nismo zaznali prisotnosti GS sestavin v živilih.

V okviru monitoringov živil in krme preverjamo tudi prisotnost nedovoljenih GSO. V do sedaj odvzetih vzorcih nedovoljeni GSO niso bili prisotni.

i) Kaj bo Slovenija storila, da prepove uvoz GSO hrane za živali? In iz katerih držav poteka uvoz?

ODG UVHVVR:

Področje GSO je urejeno z enotno evropsko zakonodajo, ki velja v vseh državah članicah EU. Zakonodaja ureja postopke odobritve, označevanja in sledljivosti GSO. Proizvajalci lahko uporabljajo GSO, ki so s strani Evropske agencije za varnost hrane ocenjeni kot varni za uporabo v hrani oziroma v krmi in imajo evropsko odobritev. Izvajalci dejavnosti morajo njihovo prisotnost ustrezno označiti. Takšni GSO so lahko v prostem prometu po vsej EU. Odobrenih GSO ni mogoče prepovedati, ker bi država članica s tem kršila evropsko zakonodajo o prostem pretoku blaga.

Po naših podatkih GSO v Slovenijo prihajajo iz Južne Amerike.

j) Kolikšne kvote pridelane hrane so za Slovenijo so na ravni EU dovoljene za pridelavo posamezne vrste pridelkov v Sloveniji?

ODG MKGP:

Na ravni EU ni več kvot kot npr. mlečne kvote, za sladkor ipd..

k) Kako bi zagotavljali prehransko varnost v primeru, da se uvoz hrane popolnoma ustavi?

ODG MKGP:

Veriga preskrbe s hrano v Sloveniji deluje dobro. Tudi v času epidemije COVID-a ni bilo pomanjkanja prehrambenih proizvodov na trgovskih policah. Enotnost evropskega trga nam zagotavlja nemoteno preskrbo tudi s tistimi prehrambenimi proizvodi, katerih v Sloveniji ne pridelamo dovolj. Na drug stani pa je slovenska živilskopredelovalna industrija vse bolj izvozno usmerjena in izven meja Republike Slovenije proda več kot 30% svoje proizvodnje.

V okviru ukrepov skupne kmetijske politike se z različnimi podporami v pridelavo in predelavo ter trženje proizvodov povečuje produktivnost in dodana vrednost kmetijskim proizvodom, s tem se povečuje tudi stopnja samooskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili. Na stopnjo samooskrbe vplivajo tudi prehranjevalni trendi kot tudi naravne ujme (toča, pozeba, suša). Vpliva pa tudi količina zavržene hrane. Kot družba, se moramo zavedati, da v Sloveniji zavržemo skoraj 144.000 ton hrane od katere je kar 40% še vedno uporabna. Največ hrane zavržejo gospodinjstva 52%, s 30% sledi gostinstvo in strežba, 11% trgovine z živili in 7% proizvodnja hrane. Poleg tega del pridelane hrane, zaradi različnih vzrokov, kot na primer: ni pogodb, nizka odkupna cena, poškodovan pridelek zaradi naravnih ujm (toče, sonca...), ostane na poljih, sadovnjakih in ne pride v verigo preskrbe s hrano.

Učinkovita oziroma trajnostna pridelava in poraba hrane bi lahko prispevala tudi k boljši samopreskrbi hrane. Zato je nujno, da spremenimo odnos do hrane. Tudi zato, smo na MKGP pripravili Strategijo za manj izgub hrane in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano: 'Spoštujmo hrano, spoštujmo planet', ki jo je sprejela Vlada RS 23.12.2021. Trenutno se z vsemi deležniki in resorji pripravlja še konkreten akcijski načrt.

Ko bomo potrošniki v celoti razumeli kako pomembno je kupovati lokalne proizvode se bo povečala tudi proizvodnja le-teh. Ter posledično se bo povečala naša samooskrba in tudi cene, saj Slovenija ne bo več potrebovala toliko tujih proizvodov, ki nam jih tujci, zaradi našega povpraševanja, ponujajo po višjih cenah. Trg je največji regulator cen. Torej povpraševanje po lokalnih proizvodih aktivira celotno verigo, od trgovca, predelovalca, posrednika ..do pridelovalca, ki bo pridelal več in svoje proizvode prodal po primerni ceni, ter imel zagotovljen stalen odkup. Večja domača oskrba pa med drugim pozitivno vpliva tudi na prehransko varnost, kakovost proizvodov (posledično to vpliva na zdravje potrošnikov), okolje, pestrost ponudbe, gospodarsko rast...itd.

Soočeni smo z novimi okoliščinami, ki vplivajo na mednarodne odnose, globalno trgovanje, cene dobrin, kar posledično vpliva tudi na slovensko pridelavo in oskrbo s hrano. Kljub temu, da smo del skupnega EU trga, ki v splošnem zagotavlja prehransko varnost, si prizadevamo in si bomo tudi v prihodnje, zagotavljati okolje, ki bo omogočalo konstantno pridelavo in predelavo hrane, ki bo dostopna domačemu potrošniku.

l) Ali MKGP razmišlja o drugih vzvodih kot medijska propaganda – kako najti vzroke zakaj se več ljudi ne odloča za nakup slovenske hrane. Vzpodbude v ohranitveno sonaravno pridelavo hrane bi morale postati stalnica za prilagoditev na podnebne spremembe, ki bo omogočala tudi prehransko varnost v prihodnost. Birokracije in neupoštevanje realnih dejstev, okorela birokracija, pomanjkanje zavedanja, da je potrebno sprejeti dejstva in da je potrebno hitro ukrepanje. Napačne in prepočasne odločitve lahko prinesejo dolgoročne posledice za biodiverzitetu, za čebele ter ljudi ter prehransko – ne varnost, meni eden izmed udeležencev.

ODG MKGP:

Zavedanje, da je pomembno, da v Sloveniji kupujemo doma pridelano hrano se med potrošniki krepi, vendar še ni na tako visokem nivoju kot npr. v nekaterih sosednjih državah. Pomembno je, da s promocijskimi akcijami spodbujamo potrošnike k takšnim nakupom in s tem krepimo slovensko kmetijstvo in živilskopredelovalno industrijo.

m) Kakšne ukrepe boste sprejeli, kot kaže - je potrebno slovensko kmetijstvo in gospodarstvo prednostno postaviti pred odprti svetovni trg in zaščititi nacionalne interese Slovenije ter ščititi in razvijati slovenske panoge.

ODG MKGP:

Slovenija je del skupnega trga EU in sama nima pooblastil za izvajanje lastnih ukrepov izvoza/uvoza. Na skupnem trgu EU velja prost pretok blaga in storitev, zato se lahko brez omejitev prodaja kmetijske proizvode iz drugih držav članic. Vlada RS nima vpliva niti ne more zaustaviti pretoka blaga med državami članicam, kot tudi nima vpliva na oblikovanje odkupnih cen kmetijskih proizvodov, saj se te dogovorijo med kupcem in prodajalcem oziroma pridelovalcem.

n) Slovenski trg v večini oskrbujejo tuje korporacije, ki z propagando in nelojalno konkurenco izvajajo posredne pritiske na slovenske ponudnike. Kako bo MKGP ukrepalo proti takšnim praksam?

ODG MKGP:

Vlada RS nima vpliva niti ne more zaustaviti pretoka blaga med državami članicam.

o) Kaj bo MKGP naredilo v izogib novih pozidav kmetijskih zemljišč?

ODG MKGP:

MKGP meni, da se bo pozidava kmetijskih zemljišč omejila z določitvijo trajno varovanih kmetijskih zemljišč. ZKZ namreč določa, da se območja trajno varovanih kmetijskih zemljišč najmanj 10 let od uveljavitve prostorskega akta občine, s katerim so bila ta območja določena, ne bodo smela spreminjati. Trajno varovana kmetijska zemljišča se bodo vzpostavljala ob spremembi občinskih prostorskih načrtov. Ukrep je namenjen trajnemu varovanju kmetijskih zemljišč pred spremembo namenske rabe in s tem varovanju naravnega vira, ključnega za pridelavo hrane, razvoj podeželja in nadaljnji razvoj kmetijstva. MKGO ocenjuje, da bo določanje trajno varovanih kmetijskih zemljišč po občinah potekalo več let, saj je postopek odvisen o dinamike spreminjanja občinskih prostorskih načrtov občin.

p) Ali bo MKGP uvedel obvezno označbe načine pridelave za domače predvsem pa tuje uvožene hrane (konvencionalno, aeroponika, hidroponika, akvaponika in sonaravne ekološko), ki je že, bi dinamično ter ostale načine pridelave hrane.

ODG MKGP:

V okviru shem kakovosti oziroma t.i. neobveznih navedb kakovosti se ne predvidevajo kakršnekoli navedbe glede načina pridelave.

r) Kakšni ukrepi so predvideni za vzpodbuditev kmetov, da bodo pridelali več hrane za ljudi in manj za živali?

ODG MKGP:

V Sloveniji je živinoreja prevladujoča proizvodna usmeritev slovenskega kmetijstva. Z njo se ukvarja 80 % vseh kmetijskih gospodarstev. Povezana je tako z ohranjanjem stabilnega dohodkovnega položaja kmetov, kot tudi izkoriščanjem naravnih danosti. V Sloveniji izrazito

prevladuje trajno travinje in mešana usmeritev kmetijskih gospodarstev, kjer se na istem kmetijskem gospodarstvu prepletata tako rastlinska kot tudi živinorejska proizvodnja. S tem se ohranjajo površine trajnega travinja, ki jih je v večini mogoče ohranjati nezaraščene le s košnjo in pašo, zagotavlja se tudi zaokrožen krogotok hranil na kmetijskem gospodarstvu. Vse navedeno pa ima pozitiven okoljski in podnebni vidik. Odločitev o vrsti pridelave in usmerjenosti kmetij je na strani pridelovalcev in je države ne regulira.

3. OHRANJANJE SLOVENSКИH KMETIJ IN PODEŽELJA

Kakšni ukrepi so na MKGP predvideni, da se ohrani podeželje ter zaščito in odkup kmetij, ki bi zaradi poslabšanih razmer propadle?

ODG MKGP:

V skladu z Zakonom o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije je Sklad kmetijskih in gozdnih zemljišč Republike Slovenije (v nadaljevanju: sklad) pristojen za upravljanje oziroma gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči oziroma kmetijami v lasti Republike Slovenije. V skladu z Razvojno strategijo sklad nakupuje in prodaja kmetijska zemljišča oziroma kmetije na način:

- da zaokrožuje državne komplekse kmetijskih zemljišč
- da jih bo lahko oddal v zakup
- da so v posebnem interesu države (10 km obmejni pas, na VVO območjih in druga zavarovana območja)
- da so na območjih uvedenih komasacij,...

V zadnjih letih je SKZG kupil tudi nekaj kmetij, vendar pa ima pri oddajanju takšnih kmetij v zakup težavo v delu, ki se tiče gozdnih zemljišč. Ko SKZG takšno kmetijo kupi, mora gozdna zemljišča prenesti na SIDG in v zakup lahko odda samo kmetijska zemljišča. Pri tem so pogosto pojavi težava, saj vemo, da je veliko kmetij takšnih, da lahko preživijo le na način, da bi lahko dobila v zakup/najem tudi gozd.

a) Kakšni ukrepi so predvideni za vzpodbujanje sonaravnega kmetijstva –ohranitveno ekološko, biodinamično?

ODG MKGP:

Slovenija spodbuja trajnostno kmetijstvo in v okviru novega zakonodajnega okvira SKP.

Na podlagi nacionalnih in EU pravilih je v zakonodajnih dokumentih trenutno definiran le termin za ekološko kmetovanje, za kar veljajo enotna pravila. Ker je biodinamično kmetovanje in permakultura zasnovano na zasebnih standardih le ti do sedaj niso bili vključeni v nacionalna pravila in prav tako jih EU zakonodaja obravnava ločeno.

V novem strateškem načrtu je MKGP pristopilo k celoviti podpori ekološkega kmetovanja preko vseh specifičnih ciljev.

Tako bodo za ekološko kmetovanje namenjene naslednje podpore:

- ekološko kmetovanje se bo neposredno podpiralo preko dveh intervencij in sicer preko intervencije Ekološko kmetovanje za katero bo namenjenih 92 mio EUR in preko intervencije Ekološko čebelarjenje za katero bo namenjenih 1,5 mio,
- posebni javni razpis za investicije samo za ekološke pridelovalce in predelovalce,
- posebna podpora povezovanju ekološkim pridelovalcev in predelovalcev,
- še naprej se bo podpiralo vračilo stroškov kontrole za prvih 5 let,
- poseben dodatek na podporo bo namenjen podpori mladim prevzemnikom, ki se ukvarjajo z eko kmetovanjem,
- na novo se bo zopet uvedla intervencija promocija kmetijskih pridelkov ali živil, kjer bo posebna pozornost dana tudi ekološkemu kmetovanju,
- podpirali bomo t.i eko regije oz. sedaj je to intervencija »Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih« in
- posebna podpora bo namenjena tudi prenosu znanja, izobraževanju, svetovanju in usposabljanju na področju ekološkega kmetovanja.

V Sloveniji je bilo v letu 2021 vključenih 3.724 KMG (5,4% vseh KMG v RS), ki so obdelovala

cca. 51.900 ha KZU (11% vseh KZU v RS).

V kontrolo je bilo vključenih tudi 522 predelovalnih obratov (od tega 17 obratov javne prehrane).

b) Ali bodo intenzivni kmetje dobili subvencije vezano na kg prodane hrane?

ODG MKGP:

Zaradi pravil Svetovne trgovinske organizacije je pri neposrednih plačilih obseg podpor na pridelek omejen, največ 12 % sredstev neposrednih plačil bomo lahko namenili za plačila vezana na kmetijsko proizvodnjo (in ne bodo pogojena s prodajo), (drobnica, mleko v gorskem območju, reja goved, krave dojilje, beljakovinske rastline).

c) Ali boste vzpodbujali kmete, da se povežejo v agrarne in strojne krožke in si tako znižajo vhodne stroške pridelave?

ODG MKGP:

MKGP spodbuja povezovanje in delovanje agrarnih in strojnih krožkov, tudi preko sofinanciranja njihovih aktivnosti v okviru javnih razpisov, ki se objavijo vsako leto na podlagi Uredbe o ukrepih kmetijske strukturne politike in kmetijske politike razvoja podeželja (Uradni list RS, št. 35/15 in 10/22) in sicer:

- Pomoč delovanju nepridobitnih združenj na področju kmetijstva, gozdarstva in podeželja (3. ukrep uredbe):

V okviru ukrepa se podpira sofinanciranje delovanja nepridobitnih oblik povezovanja združenj na področju kmetijstva, gozdarstva in podeželja, ki s svojim delovanjem prispevajo k razvoju in ohranjanju kmetijstva ali gozdarstva ter ohranjanju poseljenosti podeželja.

- Pomoč nepridobitnim organizacijam pri organizaciji strokovnih in jubilejnih dogodkov (4. ukrep uredbe):

V okviru ukrepa se podpira sofinanciranje izvedbe strokovnega ali jubilejnega dogodka, ki pripomore k boljši prepoznavnosti slovenskega kmetijstva in gozdarstva, za nepridobitno organizacijo, ki deluje na področju kmetijstva ali gozdarstva. Pomoč se namenja za spodbujanje obeleževanja pomembnih obletic in organizacijo prireditev s čimer se javnost seznanja s prispevkom posameznih nepridobitnih organizacij na njihovem področju v družbi (v ta ukrep so zajeti tudi zavodi kot nepridobitne ustanove).

Aktivnosti, ki jih izvajajo NVO in za katere se jim priznajo upravičeni stroški med drugim zajemajo:

- prenos znanja in informiranje,
- organizacija forumov za izmenjavo znanja med kmetijskimi gospodarstvi, tekmovanj, razstav in sejmov ter sodelovanjem na njih
- izdaja publikacij, katalogov, predstavitev ali spletišča, ki predstavljajo dejanske podatke o delovanju vlagatelja, proizvajalcih danega proizvoda
- izvajanje aktivnosti za spodbujanje delovanja, združevanja in povezovanja ljudi na podeželju (ogledi primerov dobrih praks v obliki izletov ali ekskurzij, organiziranje ali sodelovanje na promocijskih aktivnostih kot so sejmi ali razstave, pojavljanje v sredstvih javnega obveščanja, izdaja lastnih promocijskih materialov, ...),
- analize, mnenja in ankete,
- izvajanje vsebin za enake možnosti žensk in moških,
- izvajanje vsebin programov in aktivnosti v skladu s predpisi, strategijami in programskimi dokumenti,
- organizacija strokovnih prireditev v okviru tekmovanj.

Prvi strojni krožki so bili v Sloveniji ustanovljeni v letu 1994. Leta 1992 je na področju strojnih krožkov intenzivno začela delati Javna služba kmetijskega svetovanja. Le ta je poskrbela tudi za ureditev pravnih osnov za delovanje (davčna, pravno organizacijska ureditev, sofinanciranje).

V Sloveniji deluje 38 strojnih krožkov, ki praktično pokrivajo celotno državo. Aktivnost članov krožkov se vsako leto povečuje. V 38 strojnih krožkih, ki pokrivajo celo Slovenijo, je bilo konec leta 2019 vključenih okoli 6.343 kmetij, ki so opravili 113.000 strojnih delovnih ur.

d) Ali boste vzpostavili enotno spletno mesto, kjer bodo objavljeni vsi rezultati izvedbenih projektov in bo znanje na voljo tudi drugi zainteresirani javnosti?

ODG MKGP:

Z namenom, da se na enem mestu zbirajo rezultati izvedbenih projektov (zlasti vezanih na Evropsko partnerstvo za razvoj podeželja - EIP, pa tudi drugih raziskovalnih projektov kot. npr. ciljni raziskovalni projekti - CRP-i, INTTEREG, Obzorje Evropa in LIFE s področja kmetijstva) se vzpostavlja enotna spletna podstran v okviru spletne strani skupna kmetijska politika (www.skp.si). Na strani je že mogoče iskati gradiva, zaključke in rezultate nekaterih projektov tudi preko iskalnikov. Nova gradiva tudi sproti skomuniciramo preko Mreže za podeželje.

e) Kako napredujete z ukrepi tudi za pridobitev novih znanj za prilagoditev rastlin in način pridelave v času podnebnih sprememb?

ODG MKGP:

V okviru SN SKP 2023-2027 se bo izvajala intervencija Izmenjava znanj in prenos informacij ter usposabljanje svetovalcev, ki bo prednostno naslavljala tovrstne vsebine. Usposabljanja se bodo izvajala tako direktno za kmete kot tudi za svetovalce dejavne v kmetijskem svetovanju.

MKGP spodbuja projekte in namenja sredstva za prilagajanje na podnebnne spremembe v okviru Javnih služb strokovnih nalog v proizvodnji kmetijskih rastlin, ki se izvajajo na področju poljedelstva, vrtnarstva, vinogradništva, sadjarstva in oljkarstva. Strokovne naloge temeljijo na večletnih programih javnih služb, izvajajo pa se strokovne naloge žlahtnjenja, selekcije, introdukcije sort in ugotavljanje njihove vrednosti za predelavo, tehnologije predelave, zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala.

Strokovne naloge so usmerjene k reševanju težav zaradi spremenjenih podnebnih sprememb in sicer v poljedelstvu poteka žlahtnjenje krompirja, ajde in krmnih rastlin, v vrtnarstvu žlahtnjenje zelja ter visokega in nizkega fižola, v sadjarstvu selekcija oreha in kostanja, v vinogradništvu selekcija vinske trte.

Cilji programov strokovnih nalog so:

- vzgoja novih sort odlične kakovosti, z velikim pridelkom in bolj odpornih proti biotskemu stresu (glivične, virusne in bakterijske okužbe), ter
- vzgoja novih sort odpornih proti biotskemu (glivične, virusne in bakterijske okužbe) in abiotskemu stresu (suša, pozeba).

Novo odbrane sorte, prilagojene na slovenske mikro-klimatske razmere, so rezultat dolgoletnega dela, vpišejo se v sortno listo in veljajo kot priporočilo za pridelovalce pri odločanju za pridelavo in obnove trajnih nasadov. Vpisanih je npr. že 39 novih slovenskih klonov vinske trte, nove sorte oreha (Sava, Krka, Rubina), nova sorta fižola (Amarat), nove sorte krompirja.

Z vidika prenosa znanja se objavljajo rezultati strokovnih nalog in različna tehnološka priporočila za uporabnike, izobraževalne in svetovalne ustanove, za svetovalce pri KGZS-JSKS, na spletnih straneh javnih služb:

<https://vrtnarstvo.javnaslužba.si/novice/>, <https://sadjarstvo.javnaslužbe.si/>,
https://www.kis.si/js_poljedelstvo/, <https://vinogradnistvo.javnaslužbe.si/>, <https://www.zrs-kp.si/index.php/category/javna-sluzba/>.

Javna služba kmetijskega svetovanja, ki deluje v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (JSKS) pripravila več strokovnih navodil za kmete o tem, kako ravnati, da bodo posledice škod čim prej sanirane. (Tehnološka navodila za kmetovalce na poplavljenih območjih, Navodila za ravnanje z oporečnimi pridelki na poplavljenih območjih, Tehnološke ukrepe pri pridelavi koruze za zmanjšanje vpliva suše, zloženke na temo ohranjanja vode v tleh: Ozelenitev njivskih površin, Setev rastlin za podor, Ne prezimni medonosni posevki, Namakanje kmetijskih zemljišč). Z vidika preventivnih ukrepov JSKS v okviru svojih rednih izobraževanj in usposabljanj kmete seznanja tudi s posledicami podnebnih sprememb kot tudi z nujnostjo prilagajanja na te spremembe ter z možnostmi blaženja posledic.

V okviru SN SKP 2023–2027 Intervencije IRP38 Konzorciji institucij znanja v podporo prehodu kmetijstva v zeleno, digitalno in podnebno nevtralnno bomo podpirali krepitev zmogljivosti institucij znanja za ustvarjanje in prenos znanja, ki bo podpiralo prehod na trajnostne kmetijske sisteme in

prakse. Podpora bo namenjena izvedbi projektov konzorcijev institucij znanja s ciljem razvoja celovite ponudbe znanja, ki je v pomoč prehodu kmetijstva v zeleno, digitalno in podnebno nevtralnno na posameznem področju oziroma sektorju. Med ta znanja sodi tudi *pridobitev novih znanj za prilagoditev rastlin in način pridelave v času podnebnih sprememb*.

Poleg tega bomo v SN SKP 2023-2027 v okviru Intervencije IRP31 – Podpora za projekte EIP še naprej spodbujali projekte sodelovanja, ki bodo imeli za cilj doseganje večje produktivnosti in hkrati tudi večje trajnosti na področju kmetijstva. Podpora projektom EIP s področja okolja in podnebnih sprememb bo usmerjena tudi k razvoju rešitev za zmanjševanje, blažitev in prilagajanje podnebnim spremembam v kmetijstvu.

f) Ali bo MKGP pripravilo načrt trajnostnega kmetovanja na Krasu in na gorskih kmetijah?

ODG MKGP:

Ministrstvo s predlogom SN SKP 2023-2027 zagotavlja dolgoročno prehransko varnost, zeleni preboj in trajnostni razvoj slovenskega kmetijstva, gozdarstva, živilske industrije in podeželja na celotnem območju države in povečanje samooskrbe, pri čemer so pomembna vsa območja in vsa kmetijska gospodarstva, ne glede na velikost, usmeritev ali tržno usmerjenost. Tako se že v okviru SN SKP 2023-2027 s predlaganimi intervencijami spodbuja tudi trajnostno kmetijstvo na Krasu in na gorskih kmetijah.

g) Ali bo MKGP pripravilo o ukrep alternativnih poljščin v duhu pri zagotavljanja samooskrbe in tržnih priložnostih v smislu prilagoditev na podnebne spremembe?

ODG MKGP:

MKGP zaenkrat nima seznama oziroma ukrepa alternativnih poljščin trenutno ne pripravlja. V prihodnosti bo potrebo glede pridelave poljščin zagotoviti povečanje obsega površin, ki se bodo namakale

i) Kaj menite o pobudi, da bi se Ministrstvo prizadevalo razglasiti Slovenijo za eko cono - regijo Evrope in tako ustvarilo platformo za višje odkupne cene in povečanje samooskrbe s čaji in zelišči, ki bi lahko bila tudi čudovita poslovna in tržna niša?

ODG MKGP:

V osnutku SN SKP 2023-2027 je vključen predlog intervencije Kratke dobavne verige z namenom vzpostavitve »ekoregije«. Za izvajanje intervencije je v celotnem programskem obdobju namenjenih 2,3 mio EUR.

Namen intervencije je vzpostavitev in razvoj »ekoregij« v Sloveniji, preko vzpostavljenega partnerstva javno-zasebnega sektorja z vključenimi deležniki s področja kmetovanja in ekološkega kmetovanja na povezanem zaokroženem območju ter s tem krepitev položaja kmetijskih gospodarstev ter ekoloških kmetijskih gospodarstev v verigi vrednosti preskrbe s hrano.

Ekoregija mora biti vzpostavljena na povezanem zaokroženem območju, ki ga povezuje podoben način kmetovanja, potrebe lokalnega trga in deležnikov ekološkega kmetovanja.

Pogoji upravičenosti:

- Pripravljena strategija za vzpostavitev in delovanje »ekoregije«.
- Vzpostavljeno pogodbeno partnerstvo na območju »ekoregije«, v kateri je opredeljen vodilni partner, ki je pravna oseba. Upravičenec je vodilni partner.
- Pogodbeno partnerstvo vključuje najmanj pet ekoloških kmetijskih gospodarstev ali skupino ekoloških izvajalcev z območja »ekoregije« oz. najmanj 30% vseh v partnerstvo vključenih kmetijskih gospodarstev predstavljajo ekološka kmetijska gospodarstva.
- Najmanj ena sklenjena pogodba z javnim zavodom ter najmanj ena sklenjena pogodba s subjektom s področja HORECA.
- Najmanj en deležnik s področja trženja ekoloških proizvodov

V okviru intervencije se bo podpora dodelila za dva namena. Del podpore bo namenjen za pripravljalne aktivnosti in pripravo strategije, ki vključuje skupno vizijo ter ukrepe in načrtovane cilje po določenih obveznih razvojnih področjih. Podpora se dodeli v obliki pavšalnega zneska.

Drugi del podpore se bo dodelil za aktivnosti izvajanja strategije povezane z delovanjem ekoregije kot so stroški dela za namen vodenja in upravljanja »ekoregije«, stroški usposabljanj in udeležbe na dogodkih, stroški naložb in prenos znanja in ozaveščanje o pomenu ekološkega kmetovanja (v javnih zavodih, ...). Upravičeni bodo stroški za namen promocije in trženja za potrebe razvoja eko-regije (npr. oblikovanje celostne grafične podobe, oblikovanje blagovne znamke, stroški promocije, embalaža, pakiranje, za povečanje ekološke pridelave/predelave, hladilnice, dostavna vozila, ...).

Podpora za izvajanje strategije znaša največ 440.000 EUR v petletnem obdobju upravičenosti. Letni znesek podpore znaša 70.000 EUR, ki se z dodatkom za uspešnost lahko poveča do največ 88.000 EUR podpre letno, če se na območju »ekoregije« poviša število vključenih ekoloških kmetijskih gospodarstev, število drugih vključenih partnerjev oziroma število ekoloških proizvodov.

4. TRAJNOSTNA PRIHODNOST IN PREHRANSKA VARNOST

Ali bo nova skupna evropska politika v trendu prilagoditev na podnebne spremembe vključevala ekološko pridelano hrano brez pesticidov v zemlji ali gredo trendi tudi V Sloveniji v pridelavo hrane na način hidroponike, akvaponike in aeroponike? Kakšni ukrepi so predvideni v izogib novih pozidav kmetijskih zemljišč?

a) Ali bo Slovenija bolj prehransko varna in bo pridelala več zaradi programa Sopotnik, ki 24 ur na dan snema vse, tudi kmetijske površine – tudi kaj raste na vsakem m² površin in koliko cm je zrastle hrane ali žito, fotografije o posevkih pa morajo na zahtevo Agencije za kmetijske trge še dodatno pošiljati kmetje in kmetijski svetovalci, če želijo uveljavljati subvencije; ukrep je letos informacijski, drugo leto obvezen. Ali gre pri tem ukrepu za upravičenost do subvencij in lažje življenje kmetov, večjo prehransko varnost ali za nadzor nad pridelavo hrane?

ODG MKGP:

Skladno z EU zakonodajo mora Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju: Agencija) z letom 2023 z vlagatelji zbirne vloge vzpostaviti hitro elektronsko komunikacijo. V ta namen je Slovenija razvila t.i. aplikacijo Sopotnik. Sopotnik je torej informacijsko orodje za hitro in enostavno elektronsko komunikacijo med Agencijo in kmetovalci, ki preko zbirne vloge vlagajo zahtevke za intervencije v zvezi s površino. V skladu z drugim odstavkom 36.b člena ZKme-1 je obvezna uporaba Sopotnik-a, če je tako določeno v nacionalnih uredbah za izvajanje omenjenih intervencij. Slednje je neizogibno, saj, kot že omenjeno, obvezno uporabo hitrih elektronskih komunikacij predpisujejo evropske pravne podlage (4. člen Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2022/1173). Agencija bo kmetovalce ali njihove pooblaščenca preko Sopotnika obveščala o ugotovitvah sistema za spremljanje površin. Sistem za spremljanje površin podpirajo satelitski podatki, ki jih državam članicam brezplačno daje Evropska Komisija, njihova uporaba pa je obvezna. Zelo pomembna prednost v primerjavi z dosedanjimi kontrolami je, da bo vlagatelj imel možnost, da se preko Sopotnik-a hitro in enostavno odzove na ugotovitve, ki kažejo na nepravilno prijavljen zahtevek. Ker so takšni kontroli podvrženi vsi vlagatelji, ki so vložili zahtevek za določeno intervencijo, ki jo je mogoče preverjati s sistemom za spremljanje površin, imajo vsi tudi možnost, da preko Sopotnik-a dokazujejo, da je zahtevek prijavljen pravilno ali pa zahtevek umaknejo ali zahtevek ustrezno spremenijo in se s tem izognejo sankcijam zaradi čezmerne ali nepravilne prijave. Torej, ker bodo po novem preko satelilitov spremljani vsi vlagatelji določene intervencije, bodo tudi vsi imeli možnost, da se v primeru ugotovljene nepravilnosti izognejo sankcijam. To doslej ni bilo možno, ker je bila kontrola le na vzorcu. Glede na zapisano je Sopotnik edino in samo orodje za enostavno in hitro komunikacijo z vlagatelji, z namenom, da bodo zahtevki pravilno izplačani.

b) Ali lahko v prihodnje pričakujemo večjo fleksibilnost administracije tudi pri črpanju evropskih sredstev?

ODG MKGP:

Pri izvajanju ukrepov kmetijske politike nosilci kmetijskih gospodarstev izpolnjevanje pogojev za posamezne ukrepe, predvsem vodenje posameznih evidenc in sporočanje sprememb, ki nastanejo po oddaji vlog in zahtevkov, zaznavajo kot birokratska bremena. V bodoče Vlada RS planira razvoj digitalizacije, kar pomeni ukinjanje papirnatih evidenc in prehod na elektronsko vodene evidence, torej bo treba pripraviti uporabnikom (nosilcem KMG) prijazne aplikacije in jih naučiti uporabe teh aplikacij. Zasledoval se bo princip, da se vsak podatek vnese le enkrat in da je na voljo vsem uporabnikom, kar bo prispevalo k zmanjšanju birokratskih ovir.

Intenzivno poteka delo tudi na digitalizaciji podatkovnih baz. Pred kratkim je bila vzpostavljena aplikacija Evidence shem kakovosti, ki bo omogočala preverjanje izpolnjevanja pogojev obveznosti in meril za izbor v okviru shem kakovosti. Nova aplikacija bo zmanjšala administrativno breme tako za vlagatelje kot tudi za upravne organe, saj vlagateljem vlogi ne bo več treba prilagati kopij certifikatov.

Poleg tega precej aktivnosti teče tudi v smeri poenostavljenih oblik stroškov in pavšalnih plačil, zaradi česar vlagateljem ni več treba dokazovati dejanskih stroškov z računi.

Posodobljen je bil tudi informacijski sistem Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, ki v celoti omogoča elektronsko poslovanje, zaradi česar vlagateljem ni več treba pošiljati dokazil v fizični obliki.

c) Kaj bo MKGP storila da bo vzpodbudila uvedbo in ukrepe in zakonodajo za povečanje samooskrbe, za pospeševanje sonaravno pridelane hrane, ohrani svobodno pridelavo hrane in omogoča življenje tudi v so - bivanjskih skupnostih ter se pripravi na nepredvidene, a predvidljive razmere?

ODG MKGP:

Evropska komisija je 28. 10. 2022 potrdila Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 (SN SKP 2023–2027) za Slovenijo. Gre za ključni strateški dokument kmetijske politike, s katerim bo Slovenija v naslednjem programskem obdobju zagotovila dolgoročno prehransko varnost, zeleni preboj in trajnostni razvoj slovenskega kmetijstva, gozdarstva, živilske industrije in podeželja.

SN SKP 2023-2027 podaja nabor ukrepov (t. i. intervencij) za uresničevanje vseh treh krovnih ciljev SKP: konkurenčnosti in odpornosti kmetijskega sektorja, varstvu okolja in podnebja ter skladnemu razvoju podeželja.

Krovna usmeritev slovenskega SN SKP 2023–2027 je v kontekstu prehranske in energetske draginje ter podnebnih in okoljskih izzivov zagotoviti trajnostno pridelavo hrane na celotnem območju države in povečati samooskrbo, pri čemer so pomembna vsa območja in vsa kmetijska gospodarstva, ne glede na velikost, usmeritev ali tržno usmerjenost. Ta krovna usmeritev podaja odgovore na izzive prehranske varnosti kot tudi na okoljsko–podnebne izzive, ki so pred nami. SN SKP 2023–2027 jasno prepoznava, da bo slovensko kmetijstvo tudi v prihodnje ostalo raznoliko in bo poleg hrane zagotavljalo tudi številne druge javne dobrine. Usmerjen je v varovanje in trajnostno upravljanje z naravnimi viri, blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe ter ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Za povečanje samooskrbe v RS je ključno:

1. ohranjanje in izboljšanje pridelovalnega potenciala ter obsega kmetijskih zemljišč,
2. spodbujanje naložb v pridelavo, predelavo ter trženje proizvodov, spodbujanje vlaganja v obnovo in tudi vzpostavitev novih objektov in opreme kot so rastlinjaki, plastenjaki, namakalni sistemi, hladilni sistemi, zaščitne mreže, skladiščne kapacitete ter prostori za skladiščenje in ostalo,
3. spodbujanje kolektivnih naložb, s ciljem maksimalne racionalizacije poslovanja,
4. spodbujanje vlaganja v letošnje oskrbo oz. pridelavo v daljšem časovnem obdobju, zlasti se je treba usmeriti v spodbujanje zagotavljanja zadostnih količin v jesenskem, zimskem, zgodnje spomladanskem času,
5. ohranjanje ravni prireje ob zagotavljanju dobrobiti živali kot tudi spodbujanja trajnostne prireje,

6. spodbujanje živalim prilagojen način reje ter izboljšanje razmer za rejo živali in prilagoditev kmetijskih gospodarstev nadstandardnim zahtevam dobrobiti rejnih živali,
7. zagotavljanje dostopa do geotermalne energije,
8. uvajanje novih trajnostnih in digitalnih tehnologij in inovacij v kmetijstvu, opreme za prilagajanje na podnebne spremembe, vključno z obnovo in gradnjo novih namakalnih sistemov,
9. izboljšanje poslovnega in proizvodnega povezovanja, sodelovanje v verigi vrednosti in vzpostavljanje kratkih verig (ustanavljanje OP/SP, medpanožne organizacije, kratkih dobavnih verig preko ukrepov Sodelovanje in Leader),
10. spodbujanje generacijske prenove nosilcev KMG za prevzem kmetij in s tem nadaljevanje in razvoj kmetijske dejavnosti,
11. promocija in povečanje uživanja lokalnih proizvodov, s čimer se spodbudi zanimanje potrošnika po kakovostni hrani lokalnega izvora,
12. krepitev vključevanja v sheme kakovosti in prepoznavnosti shem kakovosti,
13. prenos in dvig ravni znanja pridelovalcev kot tudi vzpostavitev kakovostnega svetovanja, spodbujanje razvojnih mrež, pilotnih projektov prenosa znanja ter izgradnje demonstracijskih, poskusnih in kompetenčnih centrov ter tehnoloških središč,
14. razvoj konkurenčne živilskopredelovalne industrije, ki bo temeljila na domačih surovinah ter dolgoročnih in pravičnih ter enakopravnih povezavah v prehranski verigi,
15. razvoj in spodbujanje rabe sodobnih tehnoloških znanj ter sledenje trendom na področju proizvodnje in prodaje.

Večina navedenih področij je naslovljenih v SN SKP 2023-2027. V okviru ukrepov skupne kmetijske politike se z različnimi podporami v pridelavo in predelavo ter trženje proizvodov povečuje produktivnost in dodana vrednost kmetijskim proizvodom, s tem se povečuje tudi stopnja samooskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili. Javne podpore preko ukrepov kmetijske politike so pomembno sistemsko sredstvo za zagotavljanje zadovoljivega dohodkovnega nivoja in stabilnosti dohodka. S podporami v kmetijstvu omogočimo delno nadomestitev nižjih dohodkov in s tem omilimo potencialni upad proizvodnega potenciala.

Prav tako se moramo tudi zavedati, da v Sloveniji zavržemo skoraj 144.000 ton hrane od katere je kar 40 % še vedno uporabna. Največ hrane zavržejo gospodinjstva 52 %, s 30 % sledi gostinstvo in strežba, 11% trgovine z živili in 7 % proizvodnja hrane. Poleg tega del pridelane hrane, zaradi različnih vzrokov, kot na primer: ni pogodb, nizka odkupna cena, poškodovan pridelek zaradi naravnih ujm (toče, sonca, ...), ostane na poljih, sadovnjakih in ne pride v verigo preskrbe s hrano. Učinkovita oziroma trajnostna poraba hrane bi lahko prispevala tudi k boljši samopreskrbi hrane. Zato je nujno, da spremenimo odnos do hrane. Tudi zato, smo na MKGP pripravili Strategijo za manj izgub hrane in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano: 'Spoštujmo hrano, spoštujmo planet', ki jo je sprejela Vlada RS 23. 12. 2021. Trenutno se z vsemi deležniki in resorji pripravljamo na konkreten akcijski načrt.

Okrepiti je potrebno promocijo lokalne hrane, ki temelji na tem, da je lokalna hrana boljša in cenovno dostopna, hkrati pa bistveno prispeva k okoljskim ciljem. Vsi deležniki, vključno s potrošniki morajo postati ozaveščeni, da je odločitev za nakup hrane od kmetov v bližnji okolici, podpora delu in preživetju družin na slovenskem podeželju, ki zagotavljajo ohranjanje kulturne krajine in s tem razvoja tudi drugih dejavnosti v tem okolju. Spodbujanje partnerskih odnosov med potrošnikom in pridelovalcem preko direktne prodaje na kmetiji. Potrebno je zavedanje, da z nakupom od lokalnih pridelovalcev prispevamo k pravičnejši porazdelitvi dohodkov med vsemi deležniki, ne pa, da se dobički koncentrirajo v vrhovih domačih ali tujih trgovskih verig in posrednikov.

d) Zakaj niso subvencije vezane le na vzpodbujanje višjih subvencij, če kmet uporabi alternativna manj škodljiva FFS ali za več humusa v tleh?

ODG MKGP:

Na EU ravni velja, da morajo za spodbujanje pametnega in odpornega kmetijskega sektorja neposredna plačila še naprej predstavljati bistven del za zagotavljanje pravične dohodkovne

podpore kmetom. Tako v razreзу finančnih sredstev, ki so namenjena za neposredna plačila, prevladujejo sredstva namenjena za intervencijo Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost (63,02 %). Ob upoštevanju pogojev upravičenosti (aktivni kmet, najmanj 1 ha upravičene kmetijske površine, izvajanje kmetijske dejavnosti) ter pravil pogojenosti, kjer je treba upoštevati dobre kmetijsko okoljske pogoje, se izvaja plačilo na upravičen hektar.

Države članice pa so morale v okviru neposrednih plačil v SN SKP 2023-2027 vzpostaviti novo shemo, Shema za podnebje in okolje (t. i. SOPO), pri katerih kmetje prostovoljno sodelujejo in predstavlja plačilo za zagotavljanja javnih dobrin s kmetijskimi praksami, ki ugodno vplivajo na okolje in podnebje. S SOPO se stremi k povečanju okoljske in podnebne uspešnosti SKP in so zasnovane tako, da presegajo obvezne zahteve, ki jih že določa sistem pogojenosti. S SOPO shemami Ekstenzivno travinje, Tradicionalna raba travinja in Naknadni posevki in podsevki se spodbuja kmetijske prakse brez uporabe fitofarmaceutskih sredstev oz. s shemami Ozelenitev ornih površin preko zime in Konzervirajoča obdelava tal se omejuje raba fitofarmaceutskih sredstev.

e) Udeleženca zanima ali so opravljene analize koliko in kakšno škodo so naredili v zadnjih petih letih vremenske ujme :povzročene tudi z »geoinžiniringom« in koliko na naraven način. Kaj bo Slovenija storila v tej smeri?

ODG MKGP:

S podatki o škodah vremenskih ujm povzročenih s strani geoinžiniringa v primerjavi z naravnim načinom ministrstvo ne razpolaga. Vreme in podnebje ter vpliv nanju v Sloveniji spremlja Agencija RS za okolje, ki deluje v okviru Ministrstva za okolje in prostor, zato predlagamo, da se odgovor obrnete na njih.

Smo pa na ministrstvu pripravili Poročilo o naravnih nesrečah, ki so prizadele kmetijsko proizvodnjo med leti 2003 in 2021, kjer je pregled naravnih nesreč, ki so prizadele kmetijsko proizvodnjo v 15 letih ter ukrepov s katerim preprečujemo in blažimo posledice naravnih nesreč. Poročilo je dostopno na spletni strani: <https://www.gov.si/teme/posledice-naravnih-nesrec-v-kmetijstvu/>

Prav tako se na ministrstvu v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki pripravljajo publikacije o preventivnih ukrepih, kako zmanjšati oziroma se celo izogniti posledicam naravne nesreče in posledično izgubi pridelka, ter ponuditi alternativne možnosti za gojenje kmetijskih kultur, saj menimo, da s prilagajanjem kmetijske proizvodnje na podnebne spremembe izboljšamo upravljanje s tveganji ter zmanjšamo ranljivost kmetijstva na posledice podnebnih sprememb.

f) Ali je bila letalska obramba pred točo letos učinkovita in koliko toče in kje je preprečila letalska obramba v letošnjem letu v Sloveniji?

ODG MKGP:

V gradivu, ki je obravnavano ob sprejemu sklepa vlade, je vedno prikazana celovita problematika in stališča strokovnih javnosti, ki nasprotujejo spodpori izvajanju obrambe pred točo, kot tudi razlogi za podporo financiranja aktivnosti letalske obrambe pred točo.

Mnenje meteorološke stroke doma in v svetu je enotno: domneva o vplivanju umetnih zaledenitvenih jeder na podhlajene kapljice je fizikalno utemeljena in potrjena s poskusi. Dobro deluje npr. pri mirnih, slojastih oblakih. Za nevihtne oblake pa ni prepričljivih dokazov, da bi vnos zaledenitvenih jeder v nevihtne oblake statistično značilno zmanjšal točo na tleh. Urad za kemikalije pri Ministrstvu za zdravje tudi izpostavlja, da gre pri tovrstni obrambi za vnos kemikalije v okolje, katere obstajajo tveganja glede učinka na zdravje, ki pa niso zadostno raziskani

Nevarnost pojava toče je v Sloveniji velika, naša država pa sodi med območja z največjo pogostostjo neviht v Evropi. Ob nevihtah škode na pridelkih ne povzročajo samo toča, temveč najbolj pogosto tudi močan veter in intenzivne padavine. Torej, četudi bi bilo mogoče nastanek toče preprečiti, ni mogoče preprečiti močnega vetra in intenzivnih nalivov, ki v največ primerih naredijo največjo škodo.

Za celovito obvladovanje tveganj zaradi posledic naravnih nesreč v kmetijstvu ključno izvajanje preventivnih ukrepov kot so npr. namakanje, oroševanje, postavitve rastlinjakov in plastenjakov ter protitočnih mrež s katerimi kmetijska gospodarstva preprečijo ali vsaj zmanjšajo škodo zaradi naravnih nesreč. MKGP spodbuja preventivne ukrepe s sofinanciranjem v okviru ukrepov Programa razvoja podeželja.

Preventivnih ukrepov pa ni mogoče izvajati na vseh površinah, prav tako pa se lahko zgodi, da preventivni ukrepi posledice škod le omilijo, ne morejo pa jih v celoti preprečiti. Zaščitno mrežo je mogoče uporabiti le v trajnih nasadih, predvsem sadovnjakih. Večji del na novo posajenih sadovnjakov že vključuje tudi postavitve mreže. V teh primerih lahko pride do izpada dohodka na kmetijskem gospodarstvu. Zato je pomembno, da kmetijska gospodarstva dobijo finančno pomoč v čim krajšem času, da lahko nadaljujejo svojo proizvodnjo. Mehanizem, ki omogoča hitro finančno pomoč po naravni nesreči je zavarovanje kmetijske proizvodnje.

Na ta način se tveganja zaradi škode ob naravnih nesrečah porazdelijo med državo, ki vstopa v sistem zavarovanja preko sofinanciranja zavarovalnih premij, zavarovalnice, ki ocenijo in izplačajo odškodnino za škode ter kmetovalca, ki nosi del škode v obliki odbitne franšize in plača del zavarovalne premije. Tako se zmanjšajo posledice naravne nesreče ter zagotovi stabilen dohodkovni položaj kmetijskih gospodarstev in kmetijstva.

Z namenom zmanjšanja bremena višine zavarovalne premije MKGP sofinancira zavarovanje primarne kmetijske proizvodnje in sicer za zavarovanje posevkov, nasadov in plodov, pred nevarnostjo toče, požara, udara strele, pozebe, poplave in viharja v višini 55 % obračunane zavarovalne premije.

Tabela 1: Višina sredstev ministrstva, pristojnega za kmetijstvo, in občin po letih za letalsko obrambo pred točo

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ministrstvo	51.226	57.209	57.131	57.040	88.256	88.638	86.878	123.876	114.417
Občine	103.371	107.155	109.361	107.274	163.903	176.258	171.038	230.480	212.489
Skupaj – javna sredstva	154.597	164.364	166.492	164.314	252.159	264.896	257.916	354.356	326.906

vir: Erar in MKGP

Tabela 2: Delež ministrstva, pristojnega za kmetijstvo in občin po letih v % od javnih sredstev

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ministrstvo	33 %	35 %	34 %	35 %	35 %	33 %	34 %	35 %	35%
Občine	67 %	65 %	66 %	65 %	65 %	67 %	66 %	65 %	65%

vir: Erar in MKGP

Škoda po neurjih s točo je naravna nesreča za katero je od leta 2006 naprej mogoče pridobiti pomoč v obliki sofinanciranja zavarovalne premije, zato se zanjo v skladu z zakonodajo ki ureja odpravo posledic naravnih nesreč, ne izdelava ocena škode.

Uradne ocene škode po toči od leta 2006 so zato nepopolne. V skladu s predpisi, ki urejajo državne pomoči, v primeru večjega obsega škod izvedemo izredno »ad-hoc« pomoč kmetijskim gospodarstvom v težavah.

Kot je razvidno iz tabele, je bila takšna pomoč od leta 2006 izvedena le leta 2019 (sredstva izplačala proračuna ministrstva)

Pregled izdelane ocene škode po toči po posameznih letih.

Leto	Vrsta naravne nesreče	Velikost škode po naravni nesreči (EUR)	Odobrena državna pomoč (EUR)
2003	Neurja s točo	5.243.490	1.504.882
2004	Toča	34.671.476	8.667.869
2005	Neurja s točo,	36.574.280	10.131.076
2006	Toča	16.516.287	/

2011	Neurje s točo	7.067.033	Uveljavljanje ukrepov kmetijske politike
2019	Neurje s točo	9.367.672	875.000
	Skupaj	109.440.238	21.187.827

Vir: MKGP

MKGP podpira izvajanje obrambe pred točo zato,

- ker ocenjuje, da je vsak napor, ki lahko prepreči večje škode upravičen zlasti v razmerah, ko je delež zavarovanih površin še vedno nizek.
- Ker je MKGP je prisluhnil tudi vidnejšim predstavnikom lokalnih skupnosti, ki zastopajo mnenje prebivalcev severovzhodnega dela Slovenije, ki sporočajo, da kljub stališču strokovne javnosti prebivalci podpirajo izvajanje obrambe proti toči. Kot kazalnike navajajo lastna opažanja ter izpostavljajo izvajanje obrambe pred točo v sosednjih državah (Avstrija in Hrvaška). Drugih merljivih kazalnikov ne navajajo.

V letošnjem letu se je aktivno izvajanje obrambe pred točo z letali potekalo v obdobju od 15. 6. 2022 do 15. 9. 2022. Kot izhaja iz poročila izvajalca: Športno društvo Letalski center Maribor, so bile tem času posadke v pripravljenosti vsak dan od devetih zjutraj, pa, do sončnega zahoda, oziroma odprtosti letališča Edvarda Rusjana.

V tem času:

- je bilo sedemnajst dni s pogoji za pojav toče,
- je bilo opravljenih štirindvajset poletov,
- so v akcijah naleteli dvaintrideset ur in dve minuti ter
- porabili osemsto štiriinšestdeset litrov tekočega reagenta in sto štiriinšestdeset plamenic.

Glede uspešnosti projekta objektivnega odgovora ni mogoče podati, saj metodološko ni mogoče primerjati istih vremenskih razmer, če se posipa oblak z reagensi ali teh aktivnosti ne bi izvedli. Tovrstne ugotovitve lahko strokovna javnost sprejema le, v kolikor gre za daljše obdobje spremljanja in sistematično ter obvezno naključno odločitev za izvajanje aktivnosti obrambe pred točo v posameznih vremenskih situacijah. V svetu je bilo izvedenih več tovrstnih poskusov, ki jih meteorološka stroka tudi povzema v svojem stališču, prepričljivih dokazov o učinkovitosti obrambe pred točo ni.

Iz končnega poročila povzemamo del, ki se nanaša na njihovo oceno uspešnosti (ap.a. pomembno: gre za oceno izvajalca in ne strokovno utemeljeno stališče): *»Po naših analizah skozi zadnja leta in tudi prej, je na branjenem področju absolutno manj škod iz naslova toče. Seveda v času, ko naš sistem lahko deluje – to je po dnevi in v pogojih VFR vidljivosti, ker za drugačen način nimamo dovoljenja in ne opreme.*

Tudi v tej sezoni smo velikokrat preprečili točne ujme, ki bi lahko povzročile katastrofalne škode. Da to drži, se je možno prepričati, saj so vse naše akcije dokumentirane. Vlaganja v naše prizadevanje so tako le majhen delček v primerjavi s škodami, ki nastajajo iz tega naslova. Res je, da imajo letala svoje šibke točke (to je letenje ponoči in v primerih, ko imamo razvito multi celico), vendar je veliko drugih situacij, ko pa lahko zelo uspešno posredujejo.

Da naše analize držijo, dokazujejo priloženi posnetki radarskih slik in sledi letal, na katerih je razvidno, da celica po obdelavi z AgJ razpada. V primerih, ko smo lahko posredovali namreč ni bilo omembe vrednih točnih škod.

Tudi letos, so bile nevihte kompleksne, saj se je naenkrat pojavljalo več nevihtnih jeder na celem branjenem področju, kar je od naših posadk zahtevalo izredno zbranost in koordinacijo med posadko in operaterjem na tleh. Opažamo, da so nevihte vsako leto bolj intenzivne in s tem tudi bolj nevarne. Ob tem smo ugotovili, da v času akcij brez vodenja na tleh ne gre, predvsem v situacijah, ko se pojavlja več nevihtnih celic naenkrat.«.

g) Na kakšen način lahko ne- kmet kupi kmetijsko zemljo?

ODG MKGP:

Če nihče od predkupnih upravičencev, določenih v prvem odstavku 23. člena ZKZ, ne uveljavlja predkupne pravice, lahko prodajalec proda kmetijsko zemljišče vsakomur, ki je sprejel ponudbo pravočasno in na način, predpisan z ZKZ, če sklenjeno pogodbo odobri upravna enota v skladu z 22. členom ZKZ (zadnji odstavek 23. člena).

h) Kaj boste storili, da kmetijske zemlje ne bodo mogli kupovati tujci?

ODG MKGP:

Pri pripravi zakonodajnih rešitev morajo države članice EU slediti Razlagalnemu sporočilu Komisije o pridobivanju kmetijskih zemljišč in pravu Evropske unije (Uradni list Evropske unije 2017/C 350/5), ki pojasnjuje, kako lahko države članice Evropske unije regulirajo prodajo kmetijskih zemljišč.

Iz razlagalnega sporočila izhaja, da države članice EU lahko omejijo prodajo kmetijskih zemljišč, da bi ohranile kmetijske skupnosti in spodbujale trajnostno kmetijstvo. Pri tem morajo upoštevati pravo EU, zlasti pravila o prostem pretoku kapitala. Opisane so možnosti, ki jih države članice lahko izkoristijo za regulacijo prodaje kmetijskih zemljišč. Usmeritve temeljijo na sodni praksi Sodišča EU.

Dodatno pojasnjujemo, da državljani držav članic EU, OECD in EFTA pridobivajo lastninsko pravico na nepremičninah v Republiki Sloveniji na podlagi mednarodnih pogodb (pristopnih pogodb k EU), v katerih ni predviden dodatni pogoj obstoja vzajemnosti. Državljeni držav članic EU, OECD in EFTA so pri pridobivanju nepremičnin (tudi kmetijskih zemljišč) izenačeni s slovenskimi državljani, kar pomeni, da na ozemlju Republike Slovenije pridobivajo lastninsko pravico na podlagi vseh pravnih temeljev in pod enakimi pogoji, kot veljajo za državljane Republike Slovenije, ter brez posebnih omejitev, ki bi veljale samo za tujce.

i) Kakšen ukrepe bo izvedelo ministrstvo za več slovenske hrane v šolah vrtcih, ukrepe, ki vzpodbujajo zagotovitev slovenske hrane, od semena do krožnika, kakšne ukrepe v ta namen boste uvedli ?

ODG MKGP:

V zvezi s tem MKGP izvaja EU ukrep Šolska shema in TSZ.

Šolska shema pomeni razdeljevanje dodatnega obroka sadja in zelenjave oz. mleka in mlečnih izdelkov otrokom v šoli, ki je brezplačen. Izvaja se že 14. leto (od šolskega leta 2009/2010). Vključuje tudi obvezne spremljevalne izobraževalne dejavnosti.

Namen šolske sheme je povečati porabo sadja in zelenjave ter mleka in mlečnih izdelkov pri otrocih in mladostnikih, ter s spremljevalnimi izobraževalnimi ukrepi izboljšati njihove prehranske navade ter jih izobraževati o zdravih prehranskih navadah, kratkih verigah, ekološkem kmetovanju, trajnostni pridelavi in preprečevanju zavržkov hrane.

V Sloveniji v šolski shemi letno razdelimo cca. 500 ton sadja in zelenjave, od tega cca. 10% ekološkega, ter 200.000 litrov mleka in mlečnih izdelkov, od tega cca. 1/4 (lani 27 %) ekoloških. Spodbujajo se kratke verige, zato cca. polovica nabavljenega sadja, zelenjave, mleka in mlečnih izdelkov prihaja direktno od kmetov.

Spremljevalne izobraževalne dejavnosti izvaja vsaka šola sama po svojem letnem načrtu (za vse učence šole). Sistemsko pa se te dejavnosti izvajajo v domovih Centra šolskih in obšolskih dejavnosti – CŠOD, kjer imajo šole t.i. 'šolo v naravi'. Te dejavnosti so: izobraževalne malice, obisk na kmetiji ali živilskem obratu, degustacije, kuharske delavnice, pri čemer se v kar največji meri dobavljajo proizvodi (sadje, zelenjave, mleko, mlečni izdelki, vključno s sirom, med, oljčno in bučno olje) od lokalnih kmetov (ne kot dodaten obrok, temveč kot dodatek ob spremljevalni dejavnosti). S sodelovanjem Nacionalnega inštituta za javno zdravje smo organizirali več izobraževanj za delavce šole (o mleku, eko pridelavi, ...) in izdelali e-priročnik za učitelje o sadju in zelenjavi. Postavili smo tudi šolske vrtove na 180 šolah.

EU bo v letu 2023 zaključila pregled EU šolske sheme. Šolska shema že sedaj daje poudarek lokalni hrani, v bodoče pa naj bi se skladno z EU strategijo 'Od vil do vilic' še bolj usmerila v cilje Zelene dogovora EU, kot so trajnostno prehranjevanje in povečanje ekološke pridelave.

Eden od projektov, ki ga MKGP konstantno izvaja (od leta 2011) je Tradicionalni slovenski zajtrk (TSZ), katerega pglavitni namen je bil predvsem lokalno hrano približati otrokom v šolah in vrtcih oz. vzgojno izobraževalnih domovih. Dogodek je prerasel v Dan slovenske hrane, ki jo

obeležujemo vsako leto tretji petek v novembru in h kateremu so se poleg šol pridružili tudi domovi za starejše, gostinski obrati, hoteli itd. Letošnji TSZ, ki ga bomo obeležili, dne 18. 11. 2022, bo že 12. po vrsti in opažamo, ponovno večji interes s strani vzgojno izobraževalnih ustanov (po covid razmerah), kar nas izredno veseli.

j) Potrebno je okrepiti direktne dobave, do bodo kmetje vedeli kaj sejati, kupci pa imeti zagotovljeno dobavo živil je mnenje udeležencev.

ODG MKGP:

Veriga preskrbe s hrano je kompleksen sistem, ki ima več členov. Predlagane direktne dobave so lahko ena od rešitev za pridelovalce in potrošnike. Pomembno je, da si pridelovalci še pred setvijo ozoroma spraviom pridelka zagotovijo odkup oziroma trg za svoje proizvode. Posebej pomembno je to pri hitro pokvarljivih proizvodih, kot so sadje in zelenjava. Tukaj vidimo potrebo po večji vlogi zadrug, ki bi morale povezovati kmete in poiskati ustrezen trg za svoje člane. Zadruga lahko združujejo ponudbo več manjših pridelovalcev in trgovskim podjetjem ponudijo širok asortiman proizvodov, ne samo v višku sezone pridelave ampak v daljšem časovnem obdobju.

Lep pozdrav,

Pripravili:

Polona Kolarek Novšek

Andreja Komel

Marjeta Bizjak

Martin Gosenca

Jožica Župec

Irena Šinko

ministrica

Poslano:

- Stranki - po elektronski pošti,
- UVHVVR,
- Arhiv, tu.